

compenfari, magisque laetantur, fi corpore, quam fi anima tenet bene habeat. Cum Chriftus in urbe Caparnarum verfaretur, oblatas eft ei paralyticus, qui, quia morbo impeditus ad Salvatore pergere nequibat, a quatuor viris apportatus fuit. (Matth. 9.) Fortiores, cum ad domum, ubi caeleftis Magifter docebat, ob multitudinem conferti populi accedere non poterant, quid fecerunt? Hem infolens inventum, in faltidium domus ascendunt, teclum aperiunt, perque patefactum foramen paralyticum ante Domini oculos, & pedes magna omnium admiratione demittunt. Quid evenit? *Vilens Jefu. fadem illorum dicit paralyticus: confide fili, remittuntur tibi peccata tua!* O quantum animi confortationem conceperit infirmus ex tanto beneficio, videlicet culpam indulgentia: veram erro: neque enim verbo legitur, quod Divino Benefactori grates referret: Et quare non? causa eft; quia non ideo deportari ad Jefum fe fecerat, ut animae, fed ut corporis confequeretur falutem; parum curabat animam infirmam, dummodo corpus reciperet fanum, prout exprefse in huic locum annotat S. Th. inquiens in cat. in 1. Reg. 2. *Quis plus ad corporis, quam ad anima tendebat curam.* Sic confituti funt multi Chriftianorum, follicites funt pro corpore, quam pro anima, primarias curas confecrant temporalibus, fecundarias aeternis, ma premeque gratitudinem erga Deum fpirant, fi lucrum unius fieri, quam fi remiffionem peccatorum confequantur. O inepti & miferi! fi nomen & partes boni Chriftiani adimplere defideratis, necesse eft, ut temporalia omnia ad Deum ordinare, eumque rebus omnibus praehabere difcatis: *Fravidebam Dominum in confpectu meo femper, quoniam a dextris eft mihi, ait David: (Pfal. 16.)* Quid vult dicere? a dextris collocamus perfonaam honoratorem, a finiftris ignobiliorum: loquitur itaque David ad noftam inftructionem, ut Deum a dextris collocare, & omnibus mundi rebus par intentione antefere difcamus: *Dextera quippe anima eft, corpus finiftra, ait S. Antoninus Pl. 1. tit. 1. ca. 22.* *fi ergo corpus fecerim anima: Rapiat homo bona fortuna, filios mulier, verberet carnem, amicos auferat, & omnia qua potest, male perficiat, dummodo ad dexteram nunquam peringat.* Atque huc de pura voluntate: fupereft tertium punctum.

§. III. Tertio, fi fit firma.

8. Vis, mi Chriftiane, pie ac virtuose vivere? feria voluntate opus eft: feria autem eris, fi fit non folum prompta & pura, fed etiam *Firma*, id eft in bono conftanter roborata, & genere peccatis contra quacumque difficultates. Gentilis Imperator Cajus praecipit in templo Hierofolymitano Jovis fimulacrum collocari: Judaei autem tante impietati, prout par eft, viribus omnibus obftabantur, parati potius patriam, fortunam, & vitam perdere, quam in tantum nefas confentire; ita enim, teftis Philomone lib. de Legat. ad Cajum, ad Impera-

torem referriperunt: *Decidimus urbibus, cedimus privati poffeffionibus, fupellitiam in praedam offerimus, nequa in templo invenitur: id fi non imperavimus, necantur nos probemus, ne videmus viri, quod est morte gratias.* Mi Chriftiane, fi poft conversionem tibi infernalis idolium peccati obtrudere velit, tu parum in modum omnia bona, vitanque illam periculum, quam Dei gratiam perdere paratus esto.

9. O quam crasse cum peccatis fue damnationis hallucinatur illi, qui ut ufum inconftantiam confefario exculpet, obtereare folent: Non poffam me sine difpendio famae avellere ab illis occafionibus, nolo offendere perfonaam publicum, a qua tenere amor, rifum facio confodalibus, amici fuaudet fequitor, necesse eft, ut ad mundi genium vivam, & que funt fimilia: quamquam enim indobitarent perfafus fim, neminem e Chriftianis certius damnatum iri, quam qui innocetiam aut poenitentem animam, que viam falutis recens ingrediuntur, blanditiis, promiffionibus, infidiis, minis, perfecutione, rifu, vexationibus, ut ad quovis alio modo prorfus diabolo in viam pervertant, id eft, ad priftina peccata revocet; nihilominus tibi, mi Chriftiane, qui poft acceptam ferre conversionis gratiam huic ipfi pervertorum foetionum importunitati facile cedis. Nomic Deo dico, ac denuncio, hanc tam exent tam incertam Divino tribunali nullius ponderis futuram: peribis una cum illis, qui fidelitatem, quam Deo in Sacramento promiffi, nullius bonispe, & nullius mali meta frangere debuiffis; blandiar caro, fremat mundus, tener demon, perfeverandum eft firmiter in cepto emendationis propofito.

10. Age, dabo tibi mirae conftantiae exemplum, in difpare quidem fed tali causa, quam & in tua imiteris. Thomas Nobiliffimus Parentibus Londini in Anglia natus, iis erat natura & gratie dotibus ornatus, ut a rege ad luminum Cancellariae manus, & paulo poft Cantuarienfem Archiepifcopatum maximo totius regni applaufu fuerit evedtus. Verum quam iuaves ac fluxi funt hominum favores! cumenim Henricus II. Angliae Rex (*Scrius Ribad. Et alii 29. Dec.*) convocatis regni proceribus leges ferret immunitatis ac dignitatis Ecclefiafticis repugnantes, quibus fupremam poteftatem tam in perfonas, quam bona Ecclefiarum fibi arrogabat, Thomas adeo conftanter regie cupiditati obftitit, ut neque pollicitationibus, neque terroribus defententiae dimoveri fit paffus. Fae re Regni Principes, qui cum additis obfecrationibus hortabantur, ut poftquam Regis mandato fumma Regni cepta fubfcripiffent, etiam ipfe fubfcriberet, ni mala maxima in caput fuum contrahere vellet. Verum iacaffus; perfitit Thomas inconcuffa firmitate, malle le & iniquens, Regis quam Dei gratiam perdere. Tum Rex omnes ejus confanguineos, amicos & familiares fuis dignitatibus exait, bonis omnibus fpoliavit, fimulque jurifurandi Religione obtrina-

obftinat, ut omnes Thomam Epifcopum adirent, eumque miferabili calamitatis afpectu ad Regis voluntatem fcederent: verum illo non re-fpexit carnem & fanguinem, neque ullo humanitatis fenfu fuam pallofalis officii conftantiam labefactari permiffit. Fremebat populus, & Thomam perduellionis, ac male Maledictorem proclamabant, parumque abfuit, quin illud ad mortem expolceret. An ceffit? Nec unquam! Ergo expediturum emiffit milites, qui Thomam in vincula traherent: verum Sanctus Vir praecognitione incarcerationis periculo multitudini ac ira Regis cedendum ratus valedicta patria exilium elegit. Tum Romam ad Alexandrum III. Pontificem fe contulit, a quo benigniffime acceptus, & inde profectus Monachis Pontiniacenfis Monafterii Ordinis Cifterciensis commendatus fuit, ubi Sanctus Vir integro biennio velle ciftina indutus & non nifi herbis ac leguminibus vifitantem eam fanctitatem, humilitatemque fpirabat, ut nec de fua dignitate, nec de perfecutione, nec de Regis iuftitia vel verbalium movere audiretur. Et ecce! dum ea folitudine ad animi folatium fruirit, Rex Henricus ad Abbatem literas mittit, quibus & Monafterio, & toti Cifterciensi Ordini male Maledictorem, & toti Cifterciensi Ordini male Maledictorem, & toti Cifterciensi Ordini male Maledictorem, & toti Cifterciensi familia fui causa perfecutionem pateretur, ultro difcefset, & Ludovicum Galliarum Regem ejus invitavit convenit, ubi tandem fuit, docec fummo Pontifice, & ipfo Rege caulam ejus agentibus fumma totius regni gratulatione ab exilio ad fedem fuam Archiepifcopalem revocatus fuit. An pax ftabilita fuit inter Regem, & ipfum? Haud diu: dum enim Thomas quidam Paftoris officium fedulo exequitur, peiffimi quidam calumniatores ad Regem deferunt, eum contra Regis dignitatem, & publicamque regni tranquillitatem nefcio qua machinari, ita ut Rex velle menter indignus fepius conquereretur, fe in regno fuo cum non faerdote pacem habere non poffe. Ex hac Regis dicto malevoli quidam praedicabant, fe gratiffimum Regi obsequium praefituros, fi Thomam e medio tollerent: quare illam, dum velperfatis horis in templo vacaret, armata manu profequuntur. Currant quidem Clerici, & contra tumultuolorum irruptionem portas occludunt: Verum Sanctus Vir eafdem referans dicendo, Ecclefiam non esse custodiendam more castrorum atque intrepidum animo latronibus obviam procedens; obftitatus eft illos, ut nemini praefentium nocerent, tum ad altare profectus, ibique genuflexus Deo animam commendans facinoroforum gladiis adeo crudeliter confectus eft, ut fanguine ac cerebro totum pavimentum tepeftum foerit. Quid ex hac hiftoria ad eum noftam? Illud, quod inconcuffa fancti Viri conftantia nullis artibus quocumque validis potuerit expugnari. Non ille Regis potentia, neca procerum lufationibus, non amicorum calamitate, non populi tumultu, non exilio, & bonorum omnium jactura potuit in-

tranfverfum agi. Tu vero, mi Chriftiane qualis es? Eheu! omni arundine mobilior! una malevolorum irrito, una amicum perfecutione, una blandientis proci invitatio fufficit ad Deo tergum vertas, & a captiva virtute declines. 11. *Epilogus.* Repeto igitur interrogationem jam ter factam: Vis pie ac virtuose vivere? feria voluntate opus eft: feria autem erit voluntas, fi fit *Prompta*, ita ut sine faltidiosa dilatione ad morem Apoftolorum ftatim Dei vocantis vocem fequiris. Seria erit voluntas, fi fit *Pura*, ita ut in omnibus dictis, factis, & cogitatis Deum quaras. Seria erit voluntas denique, fi fit *Firma*, ita ut nullis obftaculis & difficultatibus a cepto virtutis propofito avocari, & retardari te permittas. En tuum virtutis negotium dependet ex feria voluntate: hinc rem omnem concludit S. Augustinus l. 8. conf. 99. ficur dum imperat animus moveret manus, ita tanta eft facilitas virtutis, ut vix a fervitio difcarnat Imperium, &c. &c.

Dominica IV. Adventus.

CONCEPTUS LXVII.

De feria adjumento proficiendi in iuftitia Chriftiana, videlicet auditione, & lectione Verbi Domini.

Praedicans Baptifimum Poenitentiae in remiffionem peccatorum. Luc. 3.

Verbum Dei conducit homini ad plam vitam & perfectionem Chriftianam.

1. **S**ancti Evangeliftae! ero nomine totius Chriftiani populi impendiffimas vobis grates refero pro Apoftolico labore, quo Nativitatem, vitam, miracula, paffionem, ac mortem Domini Redemptoris defcripiffis. Certe veftrum Evangelium featurigo & fons eft, ex quo ingenita SS. Patrum volumina, Theologorum commentaria, & Afcerum libri immenfo in numero profluxerunt, quibus populus Chriftianus ad fugam peccati, ad exercitacionem virtutis, & Chrifti imitationem accenditur & extimulatur. Licet mihi cum Devotiffimo Thoma Kempene fer. 26. v. 6. felices pronuntiare veftras manus ac digitos, quibus sacros Evangeliorum codices poteritatis memoriae, ufubique femperiternis confectis: funt namque hi codices *arma Chervicorum, ornamenta Ecclefiarum, Avitia, & thifurari Doctorum, tubae vocatorum, quibus devotorum, refectamenta fanctorum, luminaria fideium, femina vitaetatum, organa Spiritus Sancti.* Beatus qui diligenter eos perlegit, & attente perpendit. Et tibi etiam fanctiffime Chrifti Dominum Praecurfor Joannes fanctiffimas grates rependo pro Verbi Divini praedicatione, qua fpero & Judaeos, & gentiles, & peccatores omnes ad Chriftum converteandos; esto enim cor humanum fuperbie muris inftar urbis Jerichontine vallatum efit, verbum Divinum efit tuba faerdotalis hac moenia proferrens. Esto cor humanum obftinatum, du-

ramque esse infar petra, verbum Divinum est virga. Moysis ex hac petra lacrymarum aquas eliciens. Eto cor humanum peccatis excecatur esse, verbum Divinum est lucerna semitam salutis commotrans. Eto cor humanum esse ovalum aberrantem, verbum Divinum est pastoralis situla ad ovile, & viam revocans. Eto cor humanum in sceleribus obduratum esse, verbum Divinum est ignis, & malleus hoc ferum emolliens. Beatus, qui sedulo verbum Dei audit, & audita opere exercet: Sed quem ad finem ista differo? Dilectissimi! agimus de adjuvantibus proficiendi in virtute seu iustitia Christiana: ad hanc asequendam principaliter requiritur gratia Dei, & seria voluntas: seria voluntas autem erit, si sit prompta, pura, & firma prout ultimo percipimus.

2. *Proposito.* Verum lubet ex hoc addere: ut voluntas sit seria, necesse est, ut media ad profectum in virtute asequendum conducentia sedulo amplectatur. Quanam sunt illa media? sunt plurima, hodie de Verbo Dei agemus: & quoniam Verbum Dei tam lectione, quam auditione percipitur, prima parte sermonis explicabimus, quod ad virtutem conferat auditio Verbi Dei, quod & cathedra proponitur: in altera parte, quod ad virtutem conferat lectio Verbi Dei, quod in sacris libris continetur. Paucis: Multa audire, & multa legere te oportet, mi Christiane, ut bonus sis! Attendite: Favete.

§. I. *Tam illud quod auditione & cathedra, quam quod lectione & sacris libris percipitur.*

3. *Confirmatio.* Quis dabitur per verbum Divinum, quod & cathedra proponitur, audientis animum multiplici virtutum partu fecundari posse; cum adeo sit efflux, ut peccatores etiam perditissimos ad penitentiam convertat. Eto Achab affectavit (3. Reg. 21.) vineam Naboth palatio suo contigam, cumque reluctaretur Naboth illam blasphemiam falso accusari, atque sine omni iudicii forma, sine dato defensionis adminiculo lapidari iussit: nec satis hoc verum Deum dereliquit, ad partes idololatriam transit, damonum simulacris thus immolavit, aliaque commisit scelera, quibus calo & terrore ex execrabilem reddidit. Non tulit ultra tantam impietatem Elias, sed illam Regi austeram oratione exprobravit, addita comminatione Divini supplicii & ruinae jam impendentis. Et quem fructum fecit hac Prophetae correctio? Optimum! Achab, cum audisset sermones istos, scilicet vestimenta sua, & operavit cilicio carum, ieiunavitque & dormivit in sacco, & ambulabat demisso capite! En fructum Verbi Divini per Prophetam propositi: repentinam emendationem pervertissimum peccatoris post se traxit, quamquam enim non desinat aliqui scripturarum Interpretes, qui putant hanc penitentiam Achab fuisse fictam, ego tamen cum S. Chrysostomo Episc. ad Theodor. Inp. sentio Iussive verum, alias Dominus Deus ad Eliam quasi

latabundo, aut gratulabundo ore dicere non potuisset: *Nonne vidisti humilitatem Achab contra me!* Neque obstat, quod aeternum peccator; Multi enim in inferno ardent, qui aliquando veram egerunt penitentiam, postea vero ad pristina peccata a malis consuetudinibus, & occasionibus, velut Achab a Jezabele, depravati hoc remedio, auditione Verbi Divini, & discas cum humiliato Achab non tam vestimentata, quam cor contritione scindere, discas rebellem carnem jejuniis & mortificatione edomare, discas fatuosum caput demittere, & Davina legis iugo subscire.

4. Verum quid agit concionator? cogitas hinc forte: promittit, quod veli tractare de iustitia Christiana, & jam agit de penitentia: Nasutule: noli sapere ultra crepidam: Non aberravi a promissione: Nonne penitentia iustificat hominem? Omnino: cum ergo ostendo, quare ratione verbum Dei conducatur ad penitentiam, eo ipso etiam patet, quare ratione conducatur ad iustificationem, seu iustitiam Christianam. Verum, quoniam ita vis, loquar etiam de hominibus iustis, & declarabo, quod Verbum Dei tam nobiles virtutum operationes in his producat, ut qui libenter Verbum Dei audiunt, jam anticipato ante mortem beati & praedestinati censentur. Dux sorores Magdalena & Martha simul habitabant in Bethania frequenter Christum Dominum magister recipientes (Luc. 10.) & quidem Magdalenam sedens secus pedes Domini audiebat verbum illius, Martha autem circa ministerium domus, & culinae erat occupata. Magdalenam omnibus, quae ad ipsius etiam Christi honorem pertinebant, docentis verba avidis auribus percipit, Martha vero distrahatur in preparando convivio, quod suam erga Christum ostenderet charitatem. Et cum hac tota negotiata transfret, sinit gradum, atque foretorem eo quod nullum sibi afferret auxilium, coram Christo tantum iudice accusavit, cui Dominus: *Martha, Martha sollicita es, & turbaris erga plurima; porro unum est necessarium, Maria optimam partem elegit, qua non auferretur ab ea.* Veneror humilitem dominicae verba, sed licet, Divine Redemptoris, Dei quare: quare melior est pars verbum Dei audientis, quam eibos preparantis? S. Augustinus serm. 27. de Verb. Dom. responsum dicit, & Martham ita alloquens verbi Christi prosequitur: *Th navigas, illa iam in portu est!* In portu est? non inteligo obsecram dicam: utique per navigationem intelligitur vita praesentis cursus, per portum autem securitas gloria caelestis: ita est! quomodo ergo affirmat Hypponensis Doctor, Magdalenam jam in portu esse, quae adhuc mortalis vivit, & necdum inter beatos recepta est? nempe, quia auditio verbi Divini animum audientis adeo virtutibus, praesertim charitate ditat, ut quisquis libenter illud auscultat, merito, & quasi indubitanter beatorum numero jam ante mortem accensuri possit.

Opto-

Oste hinc mihi hominem Christianum, qui attendit, devote, & frequenter verbo Dei interest, gratulabor illi hodie de aeterna salute; sicut enim, qui libenter narrari audit de urbe Romana, censetur patria esse Romanus: ita qui libenter audit de beata caeli gloria, merito censeri potest esse beatus & praedestinatus: Non ego hac loquor, sed idem ipse S. Augustinus, lib. de Prad. Sancti. cap. 25. *Nullum majus signum aeternae praedestinationis, quam libenter audire verbum Dei.*

5. Moneo autem, mi Christiane, nota has veritulas paulo ante inculcatas: *attente ac devote*, sine his enim verbum Dei tam nobiles, quos tibi dilaudo, effectus non operabitur. Igitur *attente & devote* non auscultant verbum Dei, qui inter illud dormiant, ridant, garrunt, aut cum infantulis aut canibus jocantur. Cum aliquando Christus (Matth. 19.) sermonem de castitate & munditie haberet, putantes aliqui eum loqui de munditie corporis, non voluntatis, obtulerunt illi infantes, ut impositionem manuum Divinam illis benedictionem impertiret: & ecce discipuli increpabant eos: quare quare? varii Doctores assignant varias rationes, ego sentio cum illis, qui docent, Apostolos prohibuisse matribus una cum prolibus accessum, quia haec parvulorum oblatio vana, id est, sub concione caustabatur auditoribus distractionem, & fructum Dominicis sermonis impediabat. Ostinam Apostoli nonnumquam essent praesentes sub concione, si quae matribus aut ancillis sese opponerent, qui infantes necdum necere gnaros secum in templum afferunt, cum illis tota concione corollis, aut poppimis ludunt, sicque & sibi & aliis attentionem eripiunt. Deinde *attente & devote* verbum Dei non auscultant, qui illo se non indigere, & in rebus ad fidem pertinentibus sapere arbitrantur. Errant hi miseri! In urbe Hierosolyma erat piscina prodigiosa (Jo. 5.) cujus aquam Angelus Domini statutus temporibus movebat, & qui deinde agrorum prior in piscinam post motionem aquae descendisset, sanus fiebat, a quacunque detinebatur infirmitate. Quae, cur aqua ab Angelo moveri debuit, ut sanaretur? an ergo non mota non sanavit? Non! Simili modo de res habent nostro proposito: quantumvis magna fit tua fides, quam adeo jamvis ditas, necesse tamen est, rationem moveatur, & excietur; alias non erit ad sanitatem & salutem anima profusa. Iterum *attente & devote* non auscultant verbum Dei, qui, dum jamjam campana ad concionem signum datur, vel e plumis vela negotiis sese non avellunt, cogitant, sufficit mihi, si fructum dimidiatae concionis adhuc audiam. Deceptio hac est diabolica; sacra praedicatione est velut medicinalis potio, quae suo effectu frustratur, nisi tota sumatur. Denique *attente & devote* non auscultant verbum Dei, qui illud non sibi, sed aliis applicant, similes Themistocli Gracorum Beliduci, qui cum post insignem victoriam per hostium prostrata cadavera gradiens videret magnam auri, & gemmarum quantitatem in terra dispersam, dixit famulo

Clasus Speili. Catech. Conc. Tom. II. Pars II.

lo: *Collige tu, quia Themistocles non es.* Sic multi in concione, dum audiunt diversas doctrinas proponi, in sinum lubricum, cogitantque, hoc punctum tangit meam uxorem, illud meum maritum, hoc meum vicinum, illud meum lapitorem, & sic deinceps. Mi Christiane, collige tibi, non alius: decerne fugeritulum, quod improbari, & exercere virtutum, quam laudari audis: certe tam divos virtutibus Themistocles non es, ut ex aureis, & gemmis sacri Oratoris doctrinis tibi thesaurum colligere non iudigas! Jam ad alteram partem!

§. II.

6. Verbum Dei non solum auditione, sed & lectione librorum spiritualium percipitur. Hanc librorum spiritualium lectionem quondam ordinavit Deus per Rege Judaorum, his verbis: *Postquam sederis in solio regni sui, describer sibi Deum, & nomini legi, & ex libris secum, legeque illud omnibus diebus vita sua.* Quem autem in finem legit? ut discat vivere Dominum Deum suum. (Deut. 17.) Idem exercitium praescripfit S. Paulus Discipulo suo Timotheo Episcopo Epheseno: *Attente lectione: (1. Tim. 4.)* Et S. Hieron. Ep. 8. Virgini Demetriadi: *Prætor Psalmorum & orationis ordinem, statim quot horis debet legere ad instructionem anime.* Hinc sacre lectionis exercitium singulariter sibi commendatum habebant omnes Sancti, qui ad perfectiōnis Christianae apicem aspirabant: S. Thomas, (in Vita 7. Marc.) licet tante exercitiationis, ut Angelici Doctoris nomine mereretur, quotidie tamen collationes Patrum legebat, id est, ea colloquia, & familiaris discursus, quibus prisci Monachi se mutuo ad virtutis exercitium, & perseverantem in Dei obsequio famularum cohortabantur. S. Cyprianus (in Vita 24. Sept.) nihil agere, nihil loqui, nihil decernere solebat, nisi prius commentaria Tertulliani consuleret, quem suum Magistrum appellabat. S. Eugenia Virgo (Mentol. Graec. in Vit. S. Eug.) assidue volubatur Epistolam S. Pauli, quibus ad fidem conversa, & dein cum suis instructoribus Protho & Hyacintho martyrii lauream consecuta est.

7. Subiiceo plura huius rei exempla, & quarto, quem ergo effectum operetur lectio librorum spiritualium? Respondeo, operatur conversionem peccatorum, extirpationem vitiōrum, implantationem virtutis, & incrementum perfectionis Christianae. (Paucellus in Jon. lib. 1. n. 5.) Nonne vera loquor S. Augustini? *verissima, inquit, quippe fatetur, de electione sacra superbia depulsisse, haereses devictisse, & humilitatem amplexum fuisse.* Nonne vera loquor Parisiensis Guarrice? *verissima, inquit: cum enim celeberrimus hic Doctor in Scriptura veterum Patrum vias legit, eaque utat ad quater, quoniam aut sexies centesimo annos productas, tamen eo semper conceptione concludi videret: *Mortuus est, conceptum rerum terrenarum naufragum, & valedictio mundo de totum Dei servitio addidit.* Nonne vera loquor S. Andrea Avelline? *verissima, inquit: cum**

cum enim advocati partes ageret, & clientis sui causam magno cum fervore tueretur, atque sic improvide mendacium diceret, deinde vero Scripturam aperiens in ea verba incidere: *O quod movetur, occidit animam*, (Sap. 1.) continuo muneris sui renunciavit, seque in sacro altetorio conclusit. Nonne vera loquor duo Aulici Imperatoris Theodosii? verissima, inquit! cum Imperator (S. Aug. l. 8. conf. c. 6.) ludis circensibus vacabat, illi in proximum extra urbem eremitorium salendi temporis causa exeuntes, ibi incidere in vitam S. Antonii Abbatis, quam legere unus eorum, & mox salubria mundi deterrere, & Deo servandi consilia haurire cepit: Dic quæso, s'ebat ad socium, omnibus nostris laboribus quo ambimus pervenire? quid querimus? cujus rei causa militamus? majorne esse poterit spes nostra, quam ut amicus imperatoris simus; & ibi quid non fragiles, plenumque periculis? Amicus autem Dei, si volueris, nunc ero! Dixit hæc, reddiditque oculos paginis, iterumque ad socium: In hoc loco Deo servire aggredior, te si piger imitari, noli advertere! Alter illi adhaerere decrevit, atque sic ambo repudiato mundo in illa eremi solitudine in perpetuum se Deo servitio addixerunt. Quid multis? Non opus est utilitatem sacræ lectionis prolixè commendare, postquam S. Chryostomus conc. 3. de Laz. diserte enunciat: *Non potest fieri, ut quisquam saltem consequatur, nisi perpetuo versetur in lectione spirituali*. Hunc certe in finem S. Carolus Borromeus Dioecesim Mediolanensem, & S. Ignatius totum orbem reformativæ primam librorum curam habuerunt, eorumque sedulam lectionem omni hominum statui ac conditioni commendarunt.

8. Sed aut aliquis: Non habeo libros, nec facultates, quibus eos mihi comparem? Scis quid respondeam? Alcibiades in ludum literarum ingressus (Ælian. l. 13. var. hist. 1.) petiit a ludimagistro Homeri Iliadem, cuius lectione plurimum delectabatur, eamque ludimoderator nihil Homeri operum se habere affirmaret, colaphum Homeri operum hæc vecordiam tali castigatione dignum esse arbitratus, quia librum tam eximium, ac celeberrimum sibi procurare neglexisset. Eundem in morem colopho dignum iudicium illum Christianorum, qui nec catechismum, nec Evangelii libellum, nec Thomam Kempensium de imitatione Christi, nec vitam Sanctorum, nec aliud pium opusculum domi habent. Dicis quidem, te non habere facultates comedendis ejusmodi libellis, sed ego non credo, quia video, quod in esu, in potu, in choreis, in vestium vanitate nullam inopiam speres, imo etiam libellos impudentes, ac cantilenas turpes numerose coenas, S. Servulus mendicis & paralyticis (S. Greg. l. 4. Dial. c. 24.) ex elemosynis, quas corrigabat, pios libellos sibi comparavit, quos dum legebat, aut prælegi curabat, tam sanctam acquisivit eruditionem, ut de rebus celestibus admirandum in modum fermociperetur. Tu mihi Christiane, si sincero celestium

desiderio teneris; potius offam tibi subdece, quam sacris libris carere deberes. Propterea aliud ego de te iudicium fero: quæ illud? Camelus cum ad adaquandum ducitur, antequam bibat, prius aquam pedibus turbat, ne defossem suam faciem intueri cogatur; ita multi Christianorum lectionem sacrorum librorum averfantur, quia memant, ne in cognitionem desiderii sui conscientia veniant.

9. Vah! non possum legere aut carere somnare! Eheu! quantum tibi condeolo, qui delictiosissimo saluti privatum te carno, qui in infelices pronatio illos parentes, qui dum ex mera libidine sine fortunatum temporalium subsidio ad damnabiles nuptias inconsultula levitate convolant, liberos suos in ista peccatum educant. Miserrimi id genus parentes, ut minus denarii minerval ludimagistro pendendum comparant, proles suos domi ad colium detinent, aut mendicatum emittunt: quid mirum deinde, quod infelices hi liberi, qui melius nati non fuissent, tanquam rudes, inculti, obstippi semi-homines, & inertia terre pondera inter coelera adolescant, atque dum nihil sciunt, nisi titari & mendicare, ad extremam pauperiam, ad desperationem, & denique ad æternam perniciem deveniant. Væ ejusmodi parentibus!

11. Epilogus. Verum hæc invenitram alteri occasione relervo, & hodie ad coramdem festino! Patriarcha Isaac, cum illi fidelissimus servulus Eliezer e Mesopotamia sponsum Rebecam adduceret, verfabatur ruri, & considerabat apud puteum, cui nomen est serventis & videtur. (Gen. 24.) Singulari animadversione hic digonem esse arbitror, quod plures Patriarchæ prope puteum fortis sint matrimonium. Quæ causa hujus rei? Causam percipietis, si moralis expositionem antiquissimi Origenis in c. 4. Gen. expendatis: per Isaac Patriarcham intelligi Christum mundi Servatorem, per Rebecam sponsum fidelem animam, per puteum verbum Dei tam illud, quod e cathedra proponitur, quam quod in sacris libris legitur. Si igitur, Christiana anima, cum Christo Domino per fidem, spem, charitatem, aliarumque virtutum exercitium desponsari desideras, circumter confide ad puteum verbi Divini, bibe celestis doctrinæ fluentem, nota tibi specialia puncta, quæ te tangunt, eaque in alium, & emendationem tuam converte. Addo uticam similitudinem, & totum sermone concludo! bibere debes ex hoc puteo, sicut gallinæ, ita cum gutturali aquæ sumit, simul caput in alium attollit: ita tu, si audiendo, aut legendopunctum tibi convenientes carpis, simul oculos, mentemque sursum ad Deum, tanquam Patrem luminum eleva, eumque roga, ut per hæc salutarem doctrinam solidum rerum terrenarum contentum, magnam celestium altissimam, humilem tui ipsius & Dei cognitionem, verumque demum scientiam Sanctorum tibi imperitri dignetur. Amen.

Domi-

Dominica infra Octavam Nativitatis.

CONCEPTUS LXVIII.

De quarto adjumento proficiendi in Justitia Christiana, videlicet, societate bonorum & solitudinis.

Non discedebat de templo, jejuniis, & oblationibus serviens nocte & die. Luc. 2.

Vita socialis, quam solitaria possunt esse adjumentum virtutis.

1. Quidio, & controversia agitari potest, an ad virtutem, perfectionemque Christianam magis conducatur vita socialis vel solitaria? Pro vita socialis pugnat effatum Salomonis: *Melius est esse duos simul, quam unum; habent enim emolumentum societatis suæ*. (Ecc. 4.) Hoc emolumentum societatis consistit in eo, quod mutuis consiliis, exhortationibus, & conditionibus se invicem juvent, & merita & conditiones sibi communicant, & unus alterum propter ingentem reverentiam, & metum ad bonum exercentem reverentiam, & merito ad bonum exercentem, & a malo retrahat: hinc Thomas Campanianus Vita magna doctrinæ & experientia sapientis. Apam cap. 11. num. 1. admonet Religiosos, ut semper in communitate remaneant, & sine socio ac teste ad negotia non excurrant; Ego enim novi, inquit, qui frigidata annis viginti Episcopi in diversis Dioecesibus habui, quid in hoc articulo fiat, quo Religiosi vel solivadant in viis, vel soli maneant in curiis: horrenda mala, horrenda scandala, horrendaque pericula frequenter audivi, quæ nanquam fuissent, vel scissent adjuncto socio. Contra pro vita solitaria pugnat id, quod in hominum societate inventurum multiloquium, quod raro est sine peccato: mores etiam alieni quantumvis mali sunt, habent te per modum contagii; ideo ait Eruditionissimus Seneca, Epist. 7. *Namquam a turba moris, quasi oculis, refero; aliquid est et, quod conspiciis, turbatur, aliquid ex his, quæ fugiunt, redit*. Accedit, quod Dominus Deus superas inspirationes, illuminationes, ac gratias nulli animæ magis communicare solet, quam solitaria juxta illud: *Dicam in solitudine, & loquar ad cor ejus*: (Osee 2.) ideo legitur de Venerabili Thoma Kempensi, quod in colloquio fratrum haud diu immorari consueverit, sed continuo in cellam seu cubiculum se propiciens illud Samuelis frequenter usurpari: *Loquere Dominus, quia audit servus tuus*. (1. Reg. 3.) Hæc controversia videtur distinctione componi posse! Quæ illa? Bombyx in suo involucro diuturno tempore incurtus delitescit, postquam autem sericum opus suum perfecit, in volucrum migrat, assumptisque alis in morem oportet, ut homo Christianus in solitudine sibi virtutum thesaurus comparat, & deinde primum societati hominum se immiscet, cum in finem, ut virtutis semina spargat, alioque verbo & exemplo ad vitam æternam pariat. Atque in hunc fere sensum S. Bern-

nardus ad Sophiam Virginiem, quam in spiritu intruxit, in hæc verba scripsit: *Si de factis virginibus es, congregato tibi necessaria est: si de prudentibus, tu congregatio*.

2. Propositio. Quapropter cum de adjumentis Justitiæ Christianæ agamus, hodie explicemus, quid ad virtutem hominum societates, quid solitudo conferat. Exemplum hujus rei facti classum habemus in hodierno Evangelio: Anna Prophetissa post septenne Matrimonium suam viduitatem & vitam solitariam usque ad octogimum ætatis annum produxit: tota ejus occupatio erat orare, jejunare, & Deo vacare: hodie autem prostrat, & sanctissimus hominum societatis, videlicet JESU, Mariæ, Josepho, & Simonis sese adiungit. Quem in finem? ut videtur natum Mundi Salvatorem, ejus magnalia deprecaret, & vicissim verba solatio plenissima recipiat. Attendite! Favete!

§. I. Si tam consilio serventur bono, quam solitudinis prudeniter utari.

3. Confirmatio. Quando dico, societatem hominum posse esse adjumentum virtutis, utique non intelligi volo de malis, de perveris, de sceleratis sociis; isti enim adeo sunt virtutis inimici, ut nisi caute declinentur, etiam optimos quoque depravent, & ad nefas trahant. Aaron summus populi Pontifex quamdiu cum Moyse fratre suo versabatur, erat pietissimus; postquam autem Moyles quadraginta diebus, quibus legem in monte Sinai accepturam, ab illo absuit, quid evenit? primores populi accesserunt ad eum, & erectionem idoli, nempe vituli aurei hæcitate ac extorque coeperunt: *Eae volis Deo, qui nos præcedat*. (Exod. 31.) Vah! detestabilem ingratitude! Deo optimo maximo, qui in gratiam eorum tanta operatus est prodigia, tergum verunt, & more Ægyptiorum, inter quos vixerant, vitulo divinos honores deferunt! quid autem Aaron ad hæc? an non æri exprobratione in eos invehitur, & veri Numinis ultionem comminatur? Nihil minus! acquievit petitioni ipsorum, & cum a mulieribus accepisset inanes aureas, fecit ex eis vitulum consuetum, insuper erexit altare, & festivam ejus dedicationem promulgari præcepit: *erax solitudinis Dominus est*. Deum immortalem! qui fieri potest, ut vir tot virtutibus ornatus, ad summum sacerdotium a Deo sublimatus, & innumeris beneficiis de celo ditatus, contra flatum sui delectantem, & contra propriam conscientiam simulaverit idolatriam, & tanti criminis se participem reddiderit? S. Antonius parti 4. tit. 14. cap. 4. causam assignat: *Timens ne de negando ocellaret eum, sicut Hæc collegam suam occiderat, qui eos arguabat de tanta insipientia*. En! quomodo viri, etiam sanctissimi, dum peccatoribus sese conjungunt, ad horrenda scelera deveniant: ex amore sociorum, vel ex timore sinistra alioque mali, vel ex respectu hu-

Q. 2

mano

mano ne alios contemnerent, ne laetiam praesentium turbent, ne exotici aut scrupulosi videantur, decernunt aliquid facere, quod prius ne quidem cogitabant. Eto mi bone, te Angelo innocenter esse, cum inter perverfos te video libere versari, metuo te paulo post fore gravissimum peccatorem. Ita sentit mecum S. Synesius, docens, epist. 57. Incarnationem Divini Filii pro reparatione humani generis fuisse necessariam; postea enim, quod lo co sui Deus Angelum mittere voluisset, putat, hunc Angelum non potuisse trisiginta tribus annis inter peccatores vivere, quin fuisset depravatus: inter sceleratos innocenter vivere Dei solus laus, & praedicatio est. Quid ergo de me praesumam, si mala societates etiam ex Angelo demone formare potest?

4. De bono ergo piorum societate assero, cum esse adjuvamentum virtutis; quia homines probe ac timorati ad timorem Dei, ad meritoria opera, & fugam peccati non verbo, & exemplo excitant, & commovent. Propheta Elias, postquam terra Israel ob enormia scelera superventuram sterilitatem praedixerat, abiit in solitudinem iuxta torrentem Carith, ubi corvi ei deferrebat panem & carnes mane, & vespere, (2. Reg. 17.) quas postea aliqui fuisse de mensa Regis Achab optime coctas, & conditas. Nota! Elias vespere carnibus! Jam oculos convertamus ad ejus discipulum Eliseum! quando morabatur in Galgalis, ubi prophetaurum collegio tanquam rector praerat, precepit uni ex illis, ut cibos ad mensam frugalem adhiberi solitos ex herbis, & terra egressis in agrum inventi viem sylvestrem, & collegit ex ex colocythidas, quibus implevit pallium, & reversus concidit in silam pulmenti. Nota! Eliseus victitavit herbis egressis in collegio prophetaurum! proinde quero: cur Elias non aequae herbarum radices has alitur sicut discipulus? aut cur Eliseus non vespere carnibus, sicut Magister? Nimirum ad nostram eruditionem! Elias debebat in solitudine extra hominum oculos: nemo ibi aderat, quem possit edificare exemplo, aut depravare scandalo: ideo citra scrupulum carnibus pascebat: At Eliseus versatur in collegio, ubi plures conveniunt: ideo durius hic collitur jejuniis, & angustior victus observantia viger; quia unus alterum ad sobrietatem provocat, & alter de alterius exemplo in virtutis studio accendebatur. Ecce! quomodo nimis certum sit, quod actionum nostrarum testes habere circumspeditionem doceant, & cavere testibus liberetorem vitam permittat. Homo sub oculis aliorum est longe modestior, longe cautior, longe submissior, longe castior, longe temperantior, & erga Deum longe devotior. Hi sunt virtutum fructus, qui ex bona societate redundant.

5. Sed queres: Quomodo bonos socios a malis discernere valeas? Rex David quando cum

exercitu circa speluncam Odollam confisteret, meminisse coepit cisterna Bethlehemitica, e qua in juvenute simplicissimam aquam bibere consueverat, atque simul in desideria erupit. O si quis mihi daret parvam aquam de cisterna, qua est in Bethleem. (2. Reg. 25.) Urbs Bethleem tunc temporis erat occupata a Philistinis, insensibilis hostibus: nihilominus cum tres viri Hieros hoc Regis desiderium audissent, mox per media Philisteorum castra pergentes summo cum vita discrimine hautam Regi aquam attulerunt. Quid factum? ille noluit bibere, sed libavit eam Domino. Quero hic quodam fuit istud Davidis mirabile desiderium? cur solus sitim patitur nemine alio militum sciente? Et siquidem sitit, cur non alia quam hac aqua refici vult? quin imo, cur nunc aquam tantis virorum illorum periculo partem recusat? S. Hieronymus quaest. 1. Hebr. in Paral. totum nodum una responsione dissolvit: David non desiderio aquae hoc facit, sed ad probandum, utrum panem fortis inveniri possent, qui hoc attestarent. Parem in modum, tu mi Christiane, antequam cum socio familiaritatem contrahas, probationem de illo capere debes, utrum ad generosa facinora pro Deo subeunda paratus sit, utrum contra Divinae gloriae inimicos fortiter pugnet, utrum Deum amet, peccatum exhorrescat, in verbis & operibus bonum Christianum referat, an humilis sit aut elatus? mansuetus aut ferrox? pavidus aut lascivus? sobrius aut intemperans? charitativus aut immisericosus? & quae sunt similia; hinc capiat & improbat Seneca epist. 3. mulorum in electione fortis levitatem, inquit: Erat, qui amicum in acie quarit, in convivio probat; plurimum enim interest, cum quo verberis, ideo consultissime egit Mater Catonis, (Plutarch. in Catoe,) quod una cum illo alium etiam infantulum lactaret, quem postea ei in focium commendavit, ut simul eodem lacte nutriti similiores adoleverat, nec silius alterius consortio tanquam hausto improbitatis veneno laderetur.

§. I I.

6. Quod si ex socio parum te proficere sentias, quin imo familiaritas, qua primitus erat laudabilis, sensim, prout multoties fieri ex diaboli artificio amat, ad levitatem, ad morum dissolutionem, ad virtutis impedimentum degeneret, jam e contrario solitudinis amorem omni modo tibi commendo. Inver alias plagas, quibus olim Aegyptii deo vindice puniebantur, (Exod. 8.) erant mures & culices; nihilominus Israelitae habitantes in terra Gessen ab his adeo erant immunes ac securi, ut ne uno quidem ictu fuerint puncti & infecti. Tu mi Christiane, si in mundi Aegypto, dum aliorum consortio immoraris; diversis mularum aculeis, id est, diaboli tentationibus vexaris, recipe te in terram Gessen, id est, in solitudinem, & tuus eris.

7. Id quod loquor, vel maxime sexui sequiori inculcatum volo, quia virginalis pudor ac honestas thesaurus est, qui vix ab aliis periclitatur, & delictando optime custoditur. Si Evangelium inspicio, magnam invenio differantiam inter continentem Capharnaitam, & Magdalenam. (Matth. 8.) Ille, domi habens, aegrotatum famulum accurrat ad Christum, & pro famuli sanitate suppliciter preces dedit, qui humilitas adeo Redemptori placuit, ut ager illum momento convaluerit. Ille vero, nimirum Magdalena, cum frater illius Lazarus fuisset infirmus decumbens, non ipsamet ad Christum ivit, sed per epistolam aut nuncium illi significari iussit. Ecce quem amas informat. (Jo. 11.) Quid, quam exigua haec est Magdalena erga Christum reverentia? cur non ad exemplum Centurionis in propria persona Dei filio supplex fit? an ex ambitione aut socordia? Abit hoc sentire de sanctissima femina! Cardinalis Hugo in Joann. 11. prudentissime illam egisse affirmat: quare? quia non debent mulieres discurrere, neque vagari. Domi ab oculis infirmatorum remotae, inter paternos parietes sunt securissima: non bene conveniunt castitas & publicitas: quid pulchrius, quid amoenius, quid odoratu gratius est rosa? & tamen cum ejus folia manu contendantur, absurdum odorem spargunt: ita si mulieris castitate, brevi fetore incipit. (V. Vobis. ant. d. 11. ex. 18.)

8. Neque ab hac doctrina, quam feminis inculco, sexum etiam fortiore exceptum volo. Mi Christiane, si in virtute proficere, & salutem in tuto collocare desideras, necesse est, ut te mundano tumultu & turbis subducas. Sic inter media regni negotia fecit David, inquit: (Psalm. 54.) Ecce elongavi fugiens, & mansi in solitudine. Davide imitatus est gloriosus Imperator Carolus V. (Saebin. in anal. ad ann. 1538.) qui abdicatis toto regnis in solitario locum te recepit, ubi a curis & turbis liber, totus sibi & Deo vacabat, atque ad instantem mortem se paraverat, haec ipsa Davidis verba Carolo pro themate adaptavit: Ecce elongavi fugiens, & mansi in solitudine, offensus quam pie, ac sapienter egisset, qui mundum prius deleverat, quam a mundo fugisset desereret. Mi Christiane, non peo a te, ut valedictis omnibus in eremum commigres, sed solum, ut ab illis occasionibus, & consortiis, quae tibi sunt offendiculo, te amore Dei avellas: scis utique ex tua infirmitate, quam facile in gallice cadas, scis, quam facile inter cacabos niger fias, scis quam facile ad ignem flammam concipias: quis igitur credat, te sincero saluti desiderio teneri, ni ejusmodi pericula fugias?

9. Queres fortasse, quid domi, quid in solitudiae faciam? Ineptae quaestio! verba piam libellum, repete, quae pro concione audisti, per-

currere rationes conscientiae, loquere cum Deo, ora supernaturalae lumen, ad stitum animae, & salutis semitae agnoscas: & certe Deus cum salutaris animo cogitationes suggereret, quas haec simul extulerit e patria, cumque direntur peccatoribus, ita ut terra non posset firmi utriusque greges alere, ab invicem separati sunt. Abraham fixit domicilium in solitudine vallis Mambre: Loth autem habitavit in opulenta, ac populosa civitate Sodoma. Ambo digni habitus sunt, qui Angelorum Deum repraesentantium apparitione frequenter recrearentur. De Abrahamo quidem testatur sacer textus, (Genes. 18.) quod cum sederet in otio tabernaculi sui in iplo fervore diei elevans oculos viderit tres virum stantes prope eum. De Loth autem habetur, (Genes. 19.) quod duo Angeli ad eum venerant, cum vespere sedebat in foribus civitatis. Miror jam, & interrogo, cur Abrahamus apparuit in tribus personis, & Loth non nisi in duabus? Sacri Interpretes varias assignant rationes, ego considero locum apparitionis. Abraham sit apparitio in solitudine, Loth autem in civitate plena populo; ut edocuerit Deum frequentiores visitationes & colloquia instituire cum solitariis, quam cum illis, qui hominum tumultibus immorantur. O quisquis de salutaris tuae negotio cum DEO colloqui capis, recede a turba, & conser te in solitudinem, experieris, quod DEUS mira miranda, quae hucusque non cognovisti, ad cor tuum locuturus sit.

10. Epilegus. Quid ex omnibus his conclusionis? S. Petrus Damiani ex erat in genii perspicacia, & donis naturalibus a Deo ornatus, ut, cum omnes sere scientias possideret, Cardinalitatem dignitatem sibi oblatam acceptavit, sperans, se ad Dei gloriam plurimum boni praestitum: verum cum externis negotiis se ab interna animi recollectione valde praepediti experiret, consulti sanctum quemdam Eremitam, quid sibi faciendum esset? an expediret sibi, Ecclesiae & proximo in Cardinalatu, & Episcopatu servare, an vero iis abdicatis ad monasterium se recipere? Reposuit Eremita: Quid prodest lucerna, si alius lucet, & ipsa se flamma vorat absumit? (Card. Dam. epist. ad Thom.) His peribens Petrus abdicatis dignitatibus reddi ad Monasterium, & in solitudine totus Deo vacavit. Ita tibi dico mi Christiane: si cavertis soliditate praeditus es, ut putes te aliis verbis & exemplo proficere posse, non erras, si huic in suam locietati hominum te immittas, cave tamen, societatem malam declines, & bonam eligas. Quod si videro ex hominum consortiis te interpelare, & virtutem evanescere sentias, redi ad solitudinem, & spiritum rethaur. Verbo: ita societatis, & solitudinis amorem prudenter attempera, ut utraque tibi cadat in adjuvamentum salutis. Amen.

tem scribantur? ut temporaliter aut æternam puniantur? Quid autem sit per penitentiam? Expanguntur et obliuantur! & quidem quoad culpam delentur ex integro, quia per penitentiam restituitur amicitia Dei, ita ut penitentis fiat filius Dei & hæres regni cælestis; quoad poenam autem delentur saltem ex parte ipsa ut secundum proportionem penitentia nunc decem, interdum viginti, nunc centum anni purgatorii, & interdum si contritio poenitentis valde sit præstans, simul & semel omnis poena tam in hac, quam in altera vita subeunda remittatur. En mi Christiane, quam potens, & efficacis sit penitentia ad delenda peccata; ideo S. Bernardus L. de inter dom. c. 37. totum hunc conceptum confirmans exclamat: *Quod ibi scribit transgressus, hic delet confessio*. Audi plura ac majora.

4. Penitentia Sacramentum non solum expungit peccata, sed animam penitentem mundat, eamque coram oculis Divinis pulchram & amabilem reddit; ideo S. Augustinus ad verba illa Davidis (*Psalm. 95.*) *Confessio est pulchritudo in conspectu eius*, bene annotat pulchritudinem animæ nasci ex confessione, inquit, in Psalm. *Ecce ego eras, sed confiteor ut pulcher sis*. Quod vult dicere Propheta Zacharias per mirabile illud vaticinium (*Zach. 4.*) *Evnia libet in idem Dominum, quasi phiala coram altari*? Non intelligit, consulamus interpretes. Dicar aliqui, Prophetam in sensu literali loqui de conversione gentium tam numerosa, ut cum ad sacrificium Hierosolymam ventura essent, tanta satura sit pro coquendis carnis libetum copia, quanta antea fuerat phialarum, quarum numerus facile erat quadruplo major. Sit huic expositioni suam pretium. Ad rem meam præcipue S. Hieronymus, in Zach. c. 14. qui verba Prophetæ ad mysticum sensum trahens per libetes, seu nigrificantes cacabos intelligit peccatores, per phialas aureas accipit iustos, dicitque per propheticum vaticinium iudicari, quod Christi gratia peccatores infernali fuligine lordidi, in quibus carnales concupiscentes instar libetum bullebant, ad tantam sanctitatem convertendi sint, ut velut fulgidissimum aurum splendeat, & laudissima virtutum odoramenta coram Deo parent. Exemplum felicitis ejusmodi Metamor. pios habebimus in sancta Pelagia. S. Nonnus Episcopus Edessenus in somno quondam videbat juxta templi altare columbam instar crocitantis contrin-gerrimam. (*In vita 99. c. 10.*) In signatis arripuit volucrum, signatamque signaculo crucis projecit in vas aquæ plenum, e quo mox illa instar nivis candida prodit, & in altum evolans evanescit. Hæc ludens formæ portenta, dum Diacono suo narret, simul præterit in Ecclesiam, & cathedram contolendas de vanitate rerum mundanarum nervosissimam concionem deponit. Aderat inter Auditores Pelagia infans in civitate peccatrix, qui dictis sacri Patris insistanti corde commota postea ad ejus pedes procidit. & inter ardentissimas compunctionis lacrymas totius vitæ noxæ confessæ mysterio somni præ-

§ I.

3. *Confessio*. Penitentia delet ac expungit chromatium peccati, quod in protocollo iustitiæ Divinæ una cum culpa, & poena contra nos scriptum est. Cum Patriarcha Moyses populum Israel ex Ægyptica servitute in patriam eduxit, jam transitu mari rubro *vesti Antalech* & *pygæbas contra Israel*. (*Exod. 17.*) Quamquam autem Amalech ab Israelitis capitali interfectione fieri prostratus, tamen eorum peccatum necdum satis erat puniunt. In quo consiliebat malitia hujus peccati? In eo quod sanctissima voluntati Dei, qui Israelitas ex Ægypto evocaverat, se opponere, eoque armis aggredi ausi sint, non obstante, quod ex Esau progeniti, illis ex Jacobo fratre Elæe oriundis, proximo consanguinitate fuerunt conjuncti. Igitur Dominus Deus vehementer indignatus vocavit Moysen eique præcepit: *Scribe hoc ob monumentum in libro; dabo enim memoriam Amalech sub celo*. Nota, mi Christiane, peccata que committuntur in terris, scribuntur in celis! habet Deus suos Notarios & scribas, quibus præcipit: *Scribe hoc!* si tu pejeras, blasphemas, & sanctissimum Dei Nomen turpiter prolans; Deus dicit: *Scribe hoc!* si verbo, cogitatione, aut opere in pudendum facinus consentis; *Scribe hoc!* si sacrosancti Dei & Ecclesiæ Ista ad salutem animarum instituta levitibus & immodestis inhonoras; *Scribe hoc!* si proximo circa famam aut fortunam lesionem irrogas; *Scribe hoc!* si iniustus, doloseque artibus crumenam saginas, & bona iusticie detenta legitimo possessori non restituas; *Scribe hoc!* E sic de cæteris peccatis. Quare au-

fragiam implevit. Porro tanta erat illius penitentia, ut valedicto mundo in eremum concedens, cum Magdalena, Maria Ægyptia, aliisque vere penitentibus sanctitate & austeritate conferri meretur. His addo breviter quod in vita S. Malachii Hiberniæ Episcopi legitur. (*In vita 3. Novemb.*) Mulier erat, quæ intemperantis iracundiæ vitio adeo erat dedita, ut furix esset similior quam homini: ad unum suum verbulum, ad auræ intemperiem minus faventem, ad errorem domesticorum etiam levissimum adeo effervescebat, ut omnis fieret intolerabilis. Sic femina, quæ demum sibi ipsi indignata ad emendationem sui vitii aspirabat, quondam inauditi, non esse ad etomanas animi passiones efficacius remedium penitentia; accessit ergo sanctum Malachium, eique seriam novarum confessionem fecit. Et ecce! ad acceptam sancti Viri absolutionem modicamque exhortationem adeo curata est, ut deinceps averterit etiam maximas patientissime tolerare; & qualvis injurias mansuetissime deservare visa sit. O mi Christiane, vis pares in virtute progressus facere? remedium adhibe sacerdotalis absolutionis crucem, & aquam lacrymarum: quanto penitentia tua erit devotior ac frequentior, tanto erit etiam efficacior, ut ex corvo columbam, ex lupo agnum, ex superbo humilem, ex avaro elemosynarium, ex libidinoso castum, ex vindictivo mansuetum te reddat, & sic pergen-do de cæteris virtutibus.

5. Cur ergo, inquis, nostra penitentia non æque paros operatur effectus? Ego mensuratum ad minimum conscientiam confessione expio, & post mentem silem denovo peccatis sordescio. Ah! quid queris? Nostra penitentia non operatur tam nobiles virtutum effectus, quia non est penitentia æqualis sanctorum: in examinanda conscientia, in eliciendo contritionis actu, in firmando proposito, in modo & humilitate confessionis, in persolvenda satisfactione alii que preterita mera invenitur perditas, & deprecorantia: confessionem peragimus potius ex consuetudine, quam ex devotione, quid mirum, quod illa nullam vitæ mutationem post se trahat? Piusimus Imperator Otto III. postquam exire præcipitanti Crescentium virum innocentem ad mortem condemnasset, dein crimen suum S. Romualdo Abbati confessus, (*In vita 19. Jan.*) ab eoque pro satisfactione iustus est nudis pedibus ad templum S. Michaelis in monte Gargano Regni Neapolitani peregrinari: paruit Imperator, ibi per quadragesimam diebus jejunavit, sacco indutus humi cubavit, quod complures horas de genuis oravit, aliisque asperitibus corporis allicitus. Potamius Episcopus Braccarensis semel tantum ex levitate hominam manu tetigit, dein poenitens in obscuro carcere seipsum novem menses inclusit: ad Concilium etiam Tolcanum iteratas seise humiliter accusans dedit; (*Concil. Avin. 10.*) iussuque est a Patribus, ut abdicato Episcopatu in humilioris officii quoad viveret, deinceps serviret. Petrus

Monachus, (*Paracell. in Jan. l. 6. n. 11.*) cum adhuc erat Novitius, iustum inconfideratum verbum protulit, & dein superioris ita punitus est, ut per quadragesimam dies in pane & aqua ijuvare debuisset. Sic sic poenitens est; nostra poenitentia non tam est poenitentia, quam poenitentia simulacrum! Pergamus ad alteram partem.

§ II. Et Eucharistia Sacramentum.

6. Eucharistiæ frequens & devota communicatio non minus quam ipsentia, immo multo magis est efficacissimum remedium proficendi in justitia & perfectione Christiana; illa enim vitiosos habitus ex peccato relictos reprimit, hominem in bono confortat, ejus animum ad scan-dandos virtutis apices elevat, & denique intime cum Christo coniungit. Perfructurum & dilucidum singula.

7. Ut declaram, quod primo loco dixi, qua ratione Eucharistia rebelles vitiorum habitus refranet, in mentem mihi venit Propheta Blaam: Ille a Rege Moabitarum Balac vocatus, pretiosisque muneribus sollicitatus est, ut Israelitis terram illam ingressis malediceret. (*Num. 22.*) Propheta promissionibus ethnici Regis demeratus voluit ejus placita exequi, veram ecce! cum linguam solvit, loco maledictionis non nisi benedictiones exprompit. Indignatus Rex, palmarie perfidie hominem accusavit, verum ille exculpans se substatit, non posse se alia profert verba, quam que Deus in ore suo posuerat: quasi diceret, prout excusationem hanc Propheta Josephus Jud. l. 4. antiqui c. 6. profertur: *Ea causa veni ut voluerat tua merem quererem, sed potentior est Deus, quam mea voluntas; quamprimum enim nostrum petus subintravit, nihil amplius nostrum ibi remanet*. Nota hæc ultima verba, ex quibus sic argumentum ducio: si malitia humane voluntatis coercetur, cum Deus sua potentia pectus hominis ingreditur; quanto magis mortificabitur vitiosus habitus, cum Dei Filius in Eucharistia Sacramento realiter presens una cum humanitate, ac Divinitate sua animum nostrum subintrat? Nonne conclusio est clara, & convincens? &c. Dixi secundo, quod Sacrosancta Communio frequenter usurpata hominem in bono mirabiliter confortat. Cur homo comedit, & bibit? ut per cibum & potum vires naturali calore attritas continuo reparat, & ad labores, functionesque sui status se habiliter reddat. Item in modum, immo multo magis Eucharistia vires supernaturales antem conservat, eamque in bonis propositis perseverantem facit. Hæc de causa, ait Hugo Victorinus, in specul. in incerto Misse licetibus ab Apollolis ordinatum est, ut sacrosanctus panis & vinum post consecrationem spectante populo in altum eleventur, ut nemo fidelium non intelligat, quod excellentissimum hoc mysterium plaiquam humana ratio capere possit, omnem cibum ac potum naturalem Dignitate transcendat. Sacerdos extollit ante utrumque, significans hanc cibum & potum excellen-

cellentiorum careris. &c. Dixi tertio, quod frequens Eucharistia cum debita devotione usus hominis animum ad assequendos virtutum apices, & ad caelestia desideria evehat. Hunc in finem confite- deremur, quod S. Lucas c. 1. commemorat: In- tenerata Dei Genitrix ac Virgo Maria, ubi in domo Nazarethana orationi, & rerum Divina- rum contemplationi vacabat, subito Gabrielem caelestem Paranympum coram se stantem con- spexit, qui illi nomine sanctissimae Trinitatis altissimam Divinae Maternitatis dignitatem ob- tulit. Timuit initio Virgo suae integritati, sed arcana Numinis consilia ordinemque edocula con- sensit, eoque ipso consensu incarnatam Divini Patris sobolem sub virginali pectore concepit. Hoc ut primum factum est, ait facer textus, statim exurgens Maria abiit in montana cum festi- natione. Admiror hanc festinationem, & quare, quod causa compulit sanctissimam Virginem, ut relicta domesticorum parietum solitudine, quam haecenus adeo amaverat, ad alta montium con- surgeret? S. Ambrosius l. 2. in Luc. non parit- mer admirationem meam profectus, sed cito interrogandus respondet: *Quo enim iam Duo pla- nis nisi ad superiora cum festinatione concederet?* En mi Christiane, postquam eundem Dei Fi- lium sub speciebus panis velatum pectore recep- sisti, jam ascendere ad sublimiorem perfectionem debes: ascendere in amore Dei, ascende- re in charitate proximi, ascendere in viri- fide, ascendere in firma spe, ascendere in rerum ce- lestium desiderio, aliisque virtutibus. &c. Dixi denique quarto, quod sacrosancta Eucharistia per dilectionis vinculum intime cum Christo conjungat. Magdalenam intueamur. Venerat illa summo mane ad Domini sepulchrum arom- atibus Divinum cadaver unctura: verum Chris- tum jam tum a mortuis resurrexerat, atque ut amantem suum non omni desitueret solatio, in ignota hortulani specie illi apparuit. Mag- dalena ubi Dominum ex voce agnovit, conse- ctit ad ejus pedes se projecit. Verum ecce! Christus contra protestari ac precipere: *Non me tangere; nondum enim ascendi ad Patrem meum, (Joan. 20.)* Hac locutio est admodum mysterio- sa, si enim per illud tangere ad mentem sacro- rum Interpretum (Cardin. Hug. in Luc. 7.) intelli- gitur pedes osculari, amplexari, & cum amato intime conjungi, cur illud Christus prohibet? Ino vero cur rationem adjungit? Nondum ascen- dit ad Patrem? an per hac verba promissionem facit Magdalenae, prout tacite facere videtur, quod factum tunc, postquam in calum ascendit, veli permittere se ab ea tangi, atque osculari & amplexibus stringi! Itaque, hoc promittit Chris- tus Magdalenae, & quod promittit, opere ipse- plevit. Ubi? quando? quomodo? quibus in circumstantiis? nimirum in sacra Communione, ibi Magdalenae Dilectum, quem antea visibilem lotione & terfione pedum coluit, sed panis spe- ciebus invisibilem tam amansos affectibus am- plexata erat, ut illius amore profusus in egenos- opibus in Massilien sem. er. mun concesserit, ibi-

que ab omni hominum consortio aliena per tri- ginta integros annos non nisi caelestium rerum contemplatione, atque Divinae dilectionis exer- citio sese occupavit, quo tempore dubium om- nino non est, quod S. Angeli illi sacrosanctam Communionem sepius de Caelo attulerit. En mi Christiane, quam nobiles effectus in anima ponente, & ad vitam emendationem serio aspi- rante Eucharistia operetur. Esto quod peccatum semel commissum inimicos habitus, pravaeque inclinationes relinquat, Eucharistia illas oppri- mit ac compescit. Esto, quod natura carna, iteratis lapsibus debilitata fragilis & infirma sit, Eucharistia illam invicta fortitudine roborat, & in bono firmat. Esto quod primavus fervor facile tepescere solet, Eucharistia ad quotidiana, nos in virtute profectus animum extimulat. Esto denique quod pristina peccata aliqualem diffi- dentiam, ac pusillanimitatem causent, Eucha- ristia cor hominis in amore magis, & magisque accendit, & cum Christo felici charitatis vin- culo conjungit. O beatum, qui sanctum hoc in virtute proficiendi adjumentum sibi commenda- tum habet.

8. Epilogus. Ingemiscis forsam, mi Christiane, & scire desideras, cur ergo in facris tuis Com- munionibus pretiosos ejusmodi effectus non expe- riaris? Causam hujus rei jam semel ut memi- ni, tibi insinuavi: Eucharistia, ut omnis sanctitatis fons & origo sit, tamen non operatur, nisi secundum proportionem nostrae dispositionis, non sere in modum, quo ignis, licet per ceteris elementis operativus sit, tamen in arido & in viridi ligno non aequales effectus producit. Aperimus pro corinde lachue semel Scriptu- ram (1. Reg. 17.) Tempore famis venit Prophe- ta Elias in urbem Serepta, & ibique forte inci- dens in pauperem viduum rogavit illum, ut sibi parum aliquid manducandum subministraret. Cui illa: Vivit Dominus Deus tuus, qui non habeo panem, nisi quantum pugillus capere potest farinae in hydris: *En collige duo ligna, ut ingerat, & faciam illam tibi & filio meo ut comedamus, & viviamus.* Non volo sentis litera- li hujus loci inhaerere, sed mysticum indago, quem mihi suggerit S. Augustinus. Ait per duo ligna intelligi crucem Christi, quae ex duobus lignis erecto uno, & transverso altero erat fa- bricata: per pugillum autem farinae, & coctum exinde panem intelligi sacrosanctam Eucha- ristiam. Sit ita, sanctissime Ecclesiae doctor! verum superet, ut ex te quaram, cur ergo pau- percula mulier mortis mentionem subnectat? Nonne per crucem Domini extincta nostra peccata, & mors superata sunt? imo nonne Eucha- ristia est panis vitae, quo animam supernaturali gratia vivificat? Omnino! cur ergo mulier di- cit: *Comedamus & viviamus?* Nempe reponi Prae- tulit Hypocentis. (S. Aug. serm. 101. de Temp.) hoc intelligendum esse de morte spirituali; Verba illius sunt: *Quisquam corpus Christi digne mandu- care voluerit, necesse est mortuum se praesentia, & vi- vac fieri.* Advertis modo, mi Christiane, cur

tuae confessiones, & communionem modicum, aut nullum virtutis fructum post se trahant? Nimi- rum, quia post gustatum toties Angelicum fru- ctum non vis emori praeferitis. Emori debes praen- vis locis, emori debes pristinis occasibus, emori debes tumens passionibus, verbo, ad ea omnia, qua minus amat & asumat, instar mortui cadaveris te habere, & solum ad ea, quae Dei sunt, vivere ac operari debes: Non enim qualemque communio, sed sedula, ar- dens, ac devota est adjumentum Christianae ju- stitiae & virtutis! &c.

Dominica III. post Epiphaniam.
CONCEPTUS LXXI.
De seipso adjumento proficiendi in justitia Chris- tiana, oratione & tribulatione.

Leprosus veniens adorabat eum - accessit ad eum centurio rogans eum. Matth. 8.

Oratio tribulatorum multum proficit apud Deum.

1. D UOS in hodierno Evangelio aspiciamus ho- mines, leprosum, & centurionem, quo- rum ille pro seipso, alter pro egrotante famulo Salvatori supplicat factus est. Et ecce tam effi- cax & Deo beneplacens erat utriusque oratio: ut primus *confessus* a lepra mundatus, & alteri- us puer *illa hora fuerit sanatus*. Siquis jam quarat, cur illorum oratio tantam habuerit effi- cacia? expedite respondeo, quia fuit oratio tribulatorum. Cum Patriarcha Abraham pere- grinus in religione Geraris iter faceret, Rex Abimelech, qui ibi roborabat, gradem illi in- tulit afflictionem; quia Saram pulcherrimam; amatissimamque uxorem illi arripuit. (Gen. 20.) Eheu! quomodo condoleat misero Abraham? jam tristis, desolatus, ac derelictus in regione igno- ta inter gentes barbaras, & infideles circumce- rat: quid probrorum, & infortuniorum consi- gi in aula regis irrogetur nescit, & ipse mortem in momenta singula pertimescit. Verum cum Abraham non posset, Deus ultus est injuriam; raptorem intolerabilis, ac insanabili morbo per- culsum ad mortis confinia adduxit. Abimelech agnitio errore non precabatur a Deo veniam, restituit Abraham illibatam uxorem, addidituri- que insignia munera, illique liberam facultate- dem dedit in regno suo peregrinandi ac com- morandi, ubi & quomodo velint. Quid poterit ultra facere, ut Deum placaret? Et tamen plagi- non cessavit. Ergo Patriarcha Abraham proci- dit in genua, ad Deum supplices manus ten- dit, precaturque pro regis sanitate. Ecce! mox ille a pertinaci morbo liberatus, & veridicum redditus est: *Orante autem Abraham sanatus est Rex Abimelech.* Mira res! cur, quod tam multa Re- gis egregia facta non impetrarunt, unius Abra- ha oratio facile acquievit? Nimirum quia erat oratio hominis afflicti, quam Deus per ceteris misericorditer exaudire solet. En rationem cur leprosus, & centurio tam cito impetrarint, quod rogarunt, oratio per tribulationem quasi astra-

fit, ut citius nubes penetrat, & ad Deum per- tingat. Porro quid leprosus & centurio deinceps egerint, quo devenerint, quomodo vice- tem servarint, non exprimit quidem Evan- gelista, sed ego indubitanter persuasus sum, quod relicta Synagoga aut gentilissimo in Chris- tum crediderint, eumque inter Christianorum primitias constanter secuti fuerint.

Hinc quisquis in virtute exerceat desiderat, studeat orationi.

2. Propositio. Quapropter, ut in materia ha- tenus tradita perquam declarabo hodie, quo- modo, & qua ratione oratio & tribulatio seu potens adjumentum proficiendi in virtute seu justitia Christiana. Nota I. Orationi, & tribulatio- rum materia, & duae partes hodierni sermonis. Attendite! Pavete!

§. I.

3. Confirmatio. Quemadmodum terra fertili- tatem fructuum ex seipsa non habet, sed eam a celi rore, a nubium pluvius, & siderum infla- xu expectat: ita homo, quidquid agit, quidquid agit, quidquid loquitur, quidquid cogitat, a Deo desuper emendicatur pro orationem debet. (Speranza, script. sel. pan. 59.) Rex orat, ut regni ac populorum felicitatem, temporumque tran- quillitatem impetret. Miles orat, ut armis con- tra hostium vim praevaleret. Sacerdos orat, ut conceditis sibi animas in viam salutis rite diri- gat. Superior orat, ut legibus, consilio, & exemplo subditis praeceat. Uxoratus orat, ut con- cordiam domesticam, & negotiationum prosperi- tatem habeat. Juvenis orat, ut in praeva con- sortia & pessimas peccati occasiones non inci- dat. Opifex orat, ut prospero laborum successu seipsum suamque familiam honeste sustentet. Agricola orat, ut facta semina ad segetem & messem feliciter perducatur. Nullus est status, nulla hominum conditio, quae in actionibus suis Dei adjutorio non indigeat: *Vacillat hominum studium*, ait S. Augustinus, in Flor. Doct. V. Adjutor n. 20. Et ap. Barz. serm. 62. n. 27. ubi non requiritur Dei auxilium. Archangelus Ra- phael duxit juvenem Tobiam in urbem Rages, cumque ad vespem primae diei itinerans To- bias in flamine, cui nomen Tygris erat, lava- ret pedes, ecce! immanis piscis ex aqua eripit, qui apertis faucibus juvenem devorare vellet vi- debatur. Cohorruit Tobias, sed animatus ab Angelo apprehendit brachium piscis, eumque in litus extractum extenteravit, atque cor ejus & iel & jecur sibi relexeravit, cor nimirum & jecur prout ab Angelo elocutus est, imposita igni excutatur, etiam sanum, quo impurus ille spi- ritus Amodeus fugaretur, ne Tobiam libidino- se teneteret. Pel amem excipit Patris oculus arc- illumusturam. Confesso ergo itinere, ubi redeun- tibus domum, dixit Raphael ad Tobias c. 11. Adora Dominiun Deum tuum, & gratias agas ei accede ad Patrem tuum, & osculari eum, statimque illi super- visio ejus ex felle isto piscis, quod paravi tecum. Ecce! prius habet Angelus orare, quam medi-